

НОТАТКА щодо законопроекту із провадження торговельної діяльності

1. Світова практика

Питання провадження торговельної діяльності у світі є не стільки питанням національного законодавства, скільки міжнародних двосторонніх та багатосторонніх договорів. Зокрема, основні принципи та правила міжнародної торгівлі зазначені в Угоді СОТ та відтворені і деталізовані в Угоді про асоціацію України з ЄС (ПВЗВТ – Повна і всеохоплююча зона вільної торгівлі, Розділ IV "Торгівля та питання, пов'язані з торгівлею" Угоди про асоціацію між Україною та ЄС).

Формування правил внутрішньої торгівлі в країнах світу, як правило, не є питанням національного рівня. Наприклад в США окремі штати можуть встановлювати і адмініструвати локальну нормативну базу, спрямовану на реалізацію загальних принципів вільної торгівлі – антидемпінг, протидія фальсифікації при закупівлях, антитрастове і антимонопольне регулювання.

Основним принципом, на реалізацію якого спрямоване законодавство, є свобода торгівлі. Предметом унормування – добросчесна конкуренція, антидемпінгові та протекціоністські заходи, тарифні та нетарифні бар'єри, захист прав споживача.

2. Стан справ в Україні

Підписавши Угоду про асоціацію, Україна взяла на себе зобов'язання щодо поступового запровадження зони вільної торгівлі з ЄС і відповідної гармонізації національного законодавства з законодавством ЄС. Мається на увазі, що з часом (10 років) в Україні мають бути запроваджені такі самі вимоги до товарів та правил торгівлі, які існують в ЄС (Розділ IV "Торгівля та питання, пов'язані з торгівлею", Розділ V "Економічне та галузеве співробітництво"). Зокрема, йдеться про конкуренцію, нетарифні заходи та технічні бар'єри у торгівлі, засоби захисту торгівлі, правила державної допомоги, державних закупівель, антидемпінгові та компенсаційні заходи, митні питання, гармонізуються умови надання фінансових та транспортних послуг, поточних платежів та руху капіталу, електронної торгівлі, захисту права інтелектуальної власності, санітарних та фітосанітарних заходів.

Протягом 2015-2019 років законодавство України гармонізувалося з законодавством ЄС досить активно. **Однак нові закони при цьому, як правило, не приймалися – хіба що низка старих законів була прийнята у новій редакції.** Гармонізація, в основному, відбувалася шляхом внесення змін і доповнень до існуючих законів. Також розпорядчими актами вищих органів державної влади була затверджена низка технічних регламентів, гармонізованих з відповідними галузевими регламентами ЄС. В аграрній та харчовій сферах гармонізація законодавства, перш за все, стосувалася вимог до безпеки аграрної та харчової продукції та зміни парадигми державного контролю за продуктами харчування.

3. Напрями регулювання торговельної діяльності

На даному етапі в Україні законодавче поле практично повністю покриває питання торговельної діяльності, які піднімає світова практика. Зокрема, щодо сфери торгівлі можна виділити наступні напрямки регулювання:

- 1) добросчесна конкуренція на ринку
 - Закон України ["Про захист економічної конкуренції"](#)
- 2) добросчесна конкуренція при державних закупівлях
 - Закон України ["Про публічні закупівлі"](#)
- 3) нетарифні бар'єри
 - Закон України ["Про технічні регламенти та оцінку відповідності"](#)

- 4) безпека продуктів харчування
 - Закон України ["Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів"](#)
 - Закон України ["Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин"](#)
 - + низка законодавчо-нормативних актів, положення яких зазначені в уніфікованих актах державного контролю
- 5) правила торгівлі сільгосппродукцією
 - Закон України ["Про оптові ринки сільгосппродукції"](#)
 - Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України ["Про затвердження Правил роздрібної торгівлі продовольчими товарами"](#) від 11 липня 2003 року № 185
- 6) торгівля через Інтернет
 - Закон України ["Про електронну комерцію"](#)
- 7) державна допомога
 - Закон України ["Про державну підтримку сільського господарства України"](#)
- 8) захист прав споживача
 - Закон України ["Про захист прав споживача"](#)
- 9) регулювання розрахунків
 - Закон України ["Про Національний банк України", ст.40](#)

4. Висновки

Прийняття окремого закону щодо провадження торговельної діяльності пов'язане з наступними труднощами:

- **Новий закон має базуватися на чіткій концепції і пропонувати системне вирішення проблеми.** Профільне міністерство на даному етапі такої чіткої концепції до розгляду не запропонувало. Також не наданий чіткий алгоритм роботи над створенням такого законопроекту. Громадськості запропоновано лише надавати пропозиції – за таких умов навряд чи буде можливо вести системну роботу і отримати на виході якісне законодавство.
- Сфера торговельної діяльності добре врегульована міжнародним законодавством, до якого вже приєдналася Україна. Прийняття нового національного закону, особливо такого, який буде містити незрозумілі світовій спільноті "новації", може привернути у вагу і викликати додаткові труднощі на міжнародному рівні. **Це може негативно вплинути як на імідж України, так і пригорнути непотрібну увагу безпосередньо до зернового та іншого аграрного експорту**, в той час як в країні лишаються невирішеними питаннями контролю за залишками пестицидів, дотриманням вимог фітосанітарного законодавства, а державна підтримка, стан конкуренції серед виробників різного розміру аж ніяк не відповідають базовим принципам міжнародного торгового законодавства. – Все це може ускладнити становище національного виробника і погіршити позиції української продукції на міжнародних ринках.
- **У сфері торговельної діяльності може бути визнана лише одна мета реформування законодавства – поглиблення гармонізації національного і міжнародного законодавства.** Однак є сумнів у тому, що ініціатори прийняття окремого законодавства разом з профільною громадськістю йтимуть саме по такому шляху.

5. Рекомендації

Якщо у сфері провадження торговельної діяльності у представників окремих складових сектору виробництва аграрної і харчової продукції виникають питання, то їх краще вноرمувати **на рівні змін і доповнень до чинного законодавства**. Найперше – до законодавства про добросовісну конкуренцію.

З огляду на зазначене вище пропонується такий порядок дій:

- а) зібрати інформацію про проблемні ситуації, які потребують нормотворчого втручання серед учасників ринку;
- б) визначити спосіб регулювання (зміни до закону / розробка нормативного акту органів виконавчої влади / зміни до чинного нормативного акту) для кожного з піднятих питань;
- в) визначити коло чинних законодавчих та нормативно-правових актів, які потребують внесення відповідних змін;
- в) розробити законопроект "Про внесення змін і доповнень до низки законів України" щодо вдосконалення провадження торговельної діяльності, в перехідних положеннях до якого зобов'язати органи виконавчої влади прийняти відповідні нормативні акти та/або запропонувати органам виконавчої влади внести зміни у чинні нормативні документи.

До питань унормування торгівлі продукцією аграрного сектору потрібно ставитися виключно обережно, оскільки це може мати негативні наслідки на міжнародній арені і нанести збитки національному аграрному виробництву.

6. Проект листа до профільних органів влади

Щодо проекту закону
'Про основи регулювання торговельної
діяльності харчовими продуктами'

ГС "Аграрний союз України" розглянула законопроект «Про основи регулювання торговельної діяльності харчовими продуктами» та повідомляє наступне:

- відповідно до зобов'язань щодо поступового запровадження зони вільної торгівлі з ЄС і відповідної гармонізації національного законодавства з законодавством ЄС, які на себе взяла Україна, на даному етапі чинними нормативно-правовими актами практично повністю врегульовані питання торговельної діяльності, зокрема і харчовими продуктами;

- стосовно сфери торгівлі можна виділити наступні напрямки регулювання, які врегульовані наступними законодавчо-нормативними актами:

- 1) добросовісна конкуренція на ринку (Закон України "Про захист економічної конкуренції");
- 2) добросовісна конкуренція при державних закупівлях (Закон України "Про публічні закупівлі");
- 3) нетарифні бар'єри (Закон України "Про технічні регламенти та оцінку відповідності");
- 4) безпека продуктів харчування (Закон України "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів", Закон України "Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин" та низка законодавчо-нормативних актів, положення яких зазначені в уніфікованих актах державного контролю);
- 5) правила торгівлі сільгосппродукцією (Закон України "Про оптові ринки сільгосппродукції", наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України "Про затвердження Правил роздрібно торгівлі продовольчими товарами" від 11 липня 2003 року № 185);
- 6) торгівля через Інтернет (Закон України "Про електронну комерцію");
- 7) державні дотації (Закон України "Про державну підтримку сільського господарства України");
- 8) захист прав споживача (Закон України "Про захист прав споживача");
- 9) розрахунки з постачальниками (Закон України "Про Національний банк України", Закон України "Про валюту і валютні операції" та нормативна база НБУ);

- формування правил внутрішньої торгівлі в країнах світу, як правило, не здійснюється шляхом прийняття відповідного закону (наприклад, в США окремі штати можуть встановлювати і адмініструвати локальну нормативну базу, спрямовану на реалізацію таких загальних принципів вільної торгівлі як антидемпінг, протидія фальсифікації при закупівлях, антирастове і антимонопольне регулювання тощо);

- розробка та прийняття окремого галузевого закону щодо регулювання торговельної діяльності має доцільність тільки за умов наявності низки системних проблем при взаємовідносинах між продавцями (постачальниками) та покупцями, які можливо врегульовувати тільки на законодавчому рівні, однак на

даному етапі автори законопроекту не наводять переконливої мети та доцільності прийняття даного законопроекту, так само, як і чіткого алгоритму його напрацювання;

- оскільки автори законопроекту не надали громадськості не лише чіткої концепції законодавчого регулювання, а навіть й самого обґрунтування необхідності прийняття такого закону, і запропонувавши їй надавати свої пропозиції, навряд чи за таких умов буде можливо вести системну роботу і отримати на виході якісну нормативно-правову базу.

Враховуючу зазначене пропонуємо:

1. З метою визначення системних проблем при дійсності торгівлі харчовими продуктами розробити опитувальник та надати його для опрацювання заінтересованим громадським професійним об'єднанням.
2. Провести аналіз запропонованих пропозицій та визначити коло системних проблем та шляхів їх розв'язання.
3. Разом з громадськістю визначитись із найбільш доцільним шляхом врегулювання кожного з піднятих питань (зміни до закону, розробка нормативного акту органів виконавчої влади, зміни до чинного нормативного акту тощо).
4. У разі необхідності розробити законопроект "Про внесення змін і доповнень до низки законів України" щодо вдосконалення провадження торговельної діяльності, в перехідних положеннях до якого зобов'язати органи виконавчої влади прийняти відповідні нормативні акти та/або запропонувати органам виконавчої влади внести зміни до чинної підзаконної нормативної бази.